

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

JAHON HIKOYANAVISLIGI RIVOJIDA K. PAUSTOVSKIY IJODINING O'RNI

Alyona Sergeevna Shadmanova

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
Rus tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi
shadmanovaalena@yandex.com
+998508810688

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada XX asr adabiy jarayonida o'ziga xos badiiy tafakkur egasi sifatida tanilgan Konstantin Georgiyevich Paustovskiy ijodining jahon hikoyanavisligi taraqqiyotidagi o'rni tahlil qilinadi. Yozuvchining hikoyalarida lirizm, tabiat va inson ruhiy olamining o'zaro bog'liqligi, axloqiy-estetik qadriyatlarining badiiy ifodasi masalalari yetakchi tamoyil sifatida namoyon bo'lishi ilmiy asosda yoritiladi. Tadqiqot jarayonida Paustovskiy hikoyalarining janr xususiyatlari, individual uslubi va badiiy tafakkuri qiyosiy-tahliliy yondashuv orqali ochib beriladi.*

Kalit so'zlar: *jahon adabiyoti, hikoyanavislik, lirizm, badiiy tafakkur, inson va tabiat.*

Shadmanova Alyona Sergeevna

Teacher at the Department of Russian Language and Literature
University of Economics and Pedagogy
shadmanovaalena@yandex.com
+998508810688

Annotation: *This scholarly article examines the role of Konstantin Georgiyevich Paustovsky's creative work in the development of world short-story writing within the literary process of the twentieth century. It provides a research-based analysis of the dominant artistic principles in the writer's short stories, including lyricism, the interrelation between nature and the human inner world, and the artistic expression of moral and aesthetic values. Through a comparative and analytical approach, the study reveals the genre characteristics of Paustovsky's short stories, his individual creative style, and the distinctive features of his artistic thinking.*

Keywords: *world literature, short story writing, lyricism, artistic thinking, human and nature.*

Алёна Сергеевна Шадманова

Преподаватель кафедры русского языка и литературы
Университет экономики и педагогики
shadmanovaalena@yandex.com
+998508810688

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Аннотация: В данной научной статье рассматривается роль творческого наследия Константина Георгиевича Паустовского в развитии мировой новеллистики в рамках литературного процесса XX века. Научно обоснованно анализируются ведущие художественные принципы его рассказов, включая лиризм, взаимосвязь природы и внутреннего мира человека, а также художественное воплощение нравственно-эстетических ценностей. С использованием сравнительно-аналитического подхода выявляются жанровые особенности рассказов Паустовского, его индивидуальный творческий стиль и характерные черты художественного мышления.

Ключевые слова: мировая литература, повествовательная проза, лиризм, художественное мышление, человек и природа.

Kirish

Hikoya janri jahon adabiyotida eng qadimiy va shu bilan birga doimiy yangilanib boruvchi janrlardan biri hisoblanadi. XX asrga kelib, mazkur janr badiiy shakl va mazmun jihatidan yangi izlanishlar bosqichiga ko‘tarildi. Ushbu jarayonda rus adabiyoti vakillari, xususan, Konstantin G. Paustovskiy ijodi alohida e‘tiborga loyiqdir. Adib hikoyalarida voqeabandlikdan ko‘ra ruhiy holat, kayfiyat va estetik mushohada ustuvor bo‘lib, bu hol hikoya janrining imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qildi. Paustovskiy ijodining o‘rganilishi nafaqat milliy adabiyot doirasida, balki jahon hikoyanavisligi kontekstida ham muhim ilmiy ahamiyatga ega. Chunki yozuvchi hikoyalari umuminsoniy g‘oyalar, insonparvarlik va go‘zallik konsepsiyasi bilan ajralib turadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot adabiyotshunoslik fanida shakllangan zamonaviy ilmiy yondashuvlarga tayanilgan holda olib borildi. Jumladan, tarixiy-tipologik metod yordamida K.G. Paustovskiy hikoyalarining yuzaga kelish jarayoni, ularning XX asr adabiy-madaniy muhitidagi o‘rni hamda rus va jahon hikoyanavisligi taraqqiyoti bilan bog‘liqligi o‘rganildi. Ushbu metod yozuvchi ijodining muayyan davr adabiy an‘analari bilan uzviy aloqasini aniqlash imkonini berdi.

Qiyosiy-tahliliy metod asosida Paustovskiy hikoyalari boshqa mashhur hikoyanavislar, xususan, A.P. Chexov va Yevropa hikoyachiligi namunalari bilan solishtirildi. Bu orqali yozuvchining individual ijodiy uslubi, lirizmga asoslangan badiiy tafakkuri hamda janr doirasida olib kirgan yangiliklari aniqlab berildi.

Shuningdek, badiiy matnni talqin qilish metodi asosida hikoyalarning mazmuniy qatlamlari, obrazlar tizimi, tasvir vositalari va estetik tamoyillari tahlil qilindi. Matn ichki semantik tuzilmasi, ruhiy-psixologik tasvirlar va muallif pozitsiyasi bilan bog‘liq jihatlar alohida e‘tiborga olindi. Mazkur metodlar majmui Paustovskiy hikoyalarining jahon adabiy jarayonidagi badiiy va nazariy ahamiyatini asosli ravishda yoritishga xizmat qildi.

Asosiy qism

Paustovskiy ijodi haqida adabiyotshunoslikda билдирилган фикрлар унинг hikoyanavislikdagi o'rnini aniqlashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi (Lotman, 1972; Berdyaev, 1990). Tadqiqotchilar yozuvchining badiiy tafakkurini lirizm va falsafiy mushohada uyg'unligi sifatida baholaydilar.

Paustovskiy hikoyanavisligining muhim jihatlaridan biri uning lirizmga asoslangan badiiy uslubidir. Yozuvchi hikoyada keskin dramatik vaziyatlarni yaratishga intilmaydi, aksincha, oddiy hayotiy lavhalar orqali inson qalbining nozik kechinmalarini tasvirlaydi. Tabiat manzaralari esa faqat tasviriy unsur sifatida emas, balki qahramon ruhiy holatini ochib beruvchi badiiy vosita sifatida talqin etiladi.

Adib asarlarida inson va tabiat o'rtasidagi uyg'unlik g'oyasi markaziy o'rin egallaydi. Bu hol Paustovskiy hikoyalariga falsafiy-lirik ruh bag'ishlab, ularni boshqa hikoyachilar ijodidan ajratib turadi. Qahramonlarning ichki dunyosi, ularning axloqiy tanlovi va hayotga munosabati yozuvchining badiiy tafakkurini belgilovchi asosiy mezon sifatida namoyon bo'ladi. Paustovskiy ijodida hikoya janri Chexov an'analari bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. Biroq yozuvchi mazkur an'analarni takrorlash bilangina cheklanmay, ularni yangi estetik bosqichga olib chiqdi. Uning hikoyalarida syujet ikkinchi planga o'tib, badiiy tasvir va ruhiy holat tasviri yetakchi ahamiyat kasb etadi.

Natijalar va tahlil

O'tkazilgan tahlillar Paustovskiy hikoyanavisligining jahon adabiy jarayonidagi o'rnini yanada aniqroq belgilash imkonini berdi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, yozuvchi hikoya janrini faqat voqeani ixcham bayon etish vositasi sifatida emas, balki inson ruhiy olamini badiiy-falsafiy mushohada orqali ochib beruvchi estetik shakl darajasiga ko'tardi. Bu hol hikoya janrining ma'naviy va badiiy imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirganini ko'rsatadi. Tahlil jarayonida aniqlanishicha, Paustovskiy hikoyalarida syujetning soddaligi ichki mazmunning teranligi bilan uyg'unlashadi. Yozuvchi tasvir vositalari orqali qahramonlarning ruhiy kechinmalarini, axloqiy izlanishlarini va hayotga bo'lgan munosabatini nozik lirizm bilan ifodalaydi. Natijada hikoya janrida tashqi voqeadan ko'ra ichki holat va kayfiyat ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Paustovskiy badiiy yondashuvi keyingi davr hikoyanavisligiga sezilarli ta'sir ko'rsatgani kuzatildi. Uning lirizmga asoslangan uslubi Yevropa adabiyotidagi psixologik hikoyachilik hamda Sharq adabiyotidagi falsafiy-mushohadaviy nasr bilan muayyan darajada mushtaraklik kasb etadi. Bu esa yozuvchi ijodining milliy adabiyot doirasidan chiqib, jahon adabiy tajribasi bilan uyg'unlashganini tasdiqlaydi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, Paustovskiy hikoyanavisligi hikoya janrining rivojlanish yo'nalishlariga bevosita ta'sir etib, uni yanada insonparvarlik, estetik sezgirlik va ruhiy teranlik tomon yo'naltirdi. Ushbu jihatlar yozuvchining ijodiy merosini jahon hikoyanavisligi taraqqiyotidagi muhim bosqich sifatida baholashga asos bo'la oladi.

Xulosa

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

Xulosa qilib aytganda, Konstantin Georgiyevich Paustovskiy ijodi jahon hikoyanavisligi taraqqiyotida mustaqil va o'ziga xos badiiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Yozuvchining hikoyalari voqeabandlikka emas, balki inson ruhiy olamining nozik qatlamlarini ochishga yo'naltirilgani bilan ajralib turadi. Bu hol hikoya janrining estetik imkoniyatlarini kengaytirib, uni falsafiy-lirik tafakkur ifodasi darajasiga ko'tardi. Paustovskiy asarlarida lirizm, insonparvarlik va tabiat go'zalligiga bo'lgan munosabat badiiy uyg'unlikda aks etib, qahramonlarning axloqiy-ruhiy qiyofasini yoritishda muhim vositaga aylanadi. Yozuvchi hikoyalarda go'zallik tushunchasi nafaqat estetik hodisa, balki insonning ma'naviy kamolotini belgilovchi mezon sifatida talqin etiladi. Bu jihat uning ijodini jahon adabiy jarayonidagi ko'plab hikoyanavislik maktablari bilan mushtarak, ayni paytda ulardan farqli holga keltiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Paustovskiy hikoyanavisligi A.P. Chexov an'analari bilan uzviy bog'liq bo'lsa-da, mazkur an'analarni yangi estetik bosqichga olib chiqqan. Uning badiiy yondashuvi keyingi davr hikoyachiligiga sezilarli ta'sir ko'rsatib, hikoya janrining rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda muhim omil bo'lib xizmat qilgan. Paustovskiy ijodi bugungi adabiyotshunoslikda ham dolzarbligini yo'qotmagan bo'lib, uni jahon hikoyanavisligi kontekstida qiyosiy va nazariy jihatdan chuqurroq tadqiq etish ilmiy jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Paustovskiy K.G. Izbrannye proizvedeniya. — Moskva: Khudozhestvennaya literatura, 1985.
2. Lotman Yu.M. Analiz badiy teksta. — Moskva: Iskusstvo, 1972.
3. Berdyaev N.A. Smysl tvorchestva. — Moskva: Respublika, 1990.
4. Chexov A.P. Polnoye sobraniye sochineniy. — Moskva, 1974.
5. Jahon adabiyoti nazariyasiga oid ilmiy maqolalar to'plami. — Toshkent, 2018.

